

● Szeged: Fidesz avagy MSZP?

Két-két jelölt maradt körzetenként

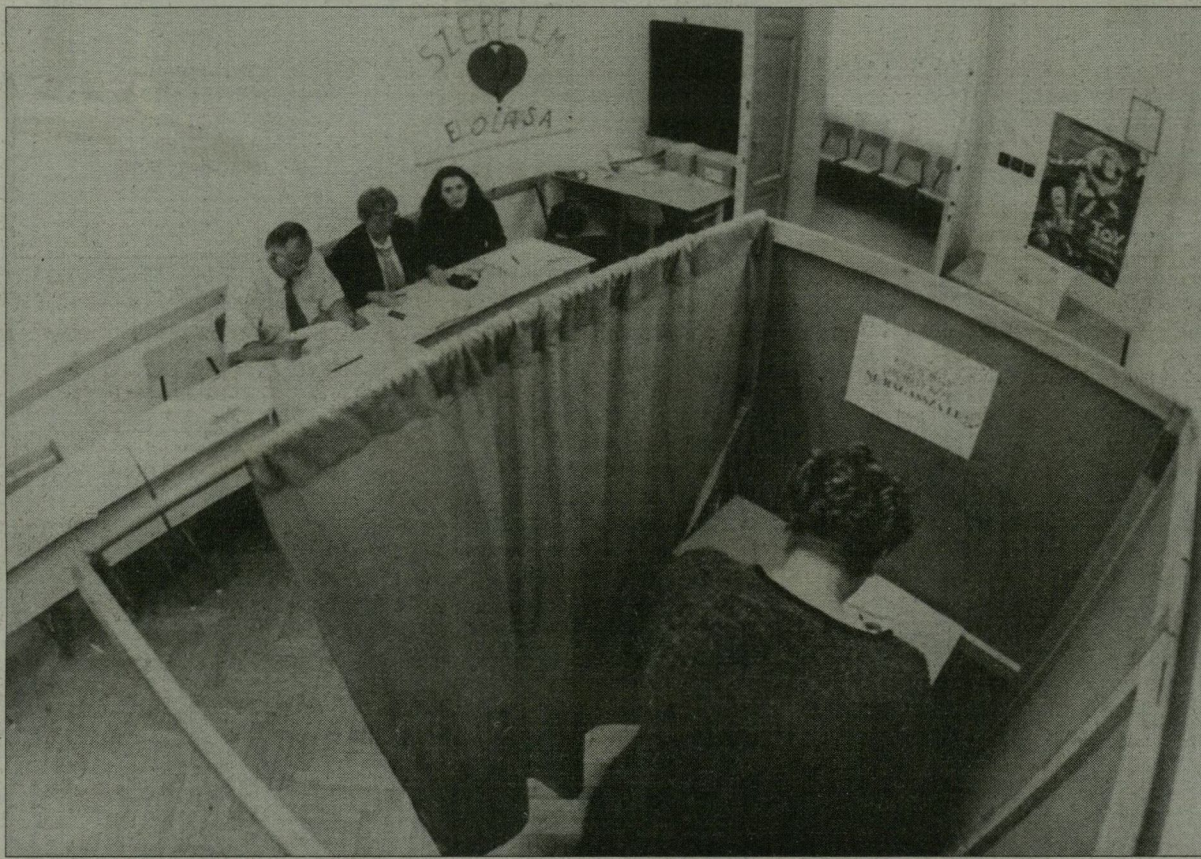
Szegeden két-két képviselőjelölt versengett tegnap a három országgyűlési választókerületben. Mindenütt a Fidesz, illetve az MSZP színeiben induló jelölt közül kellett választani. Az országban Csongrád megyében volt a legalacsonyabb a részvételi arány a voksoláson.

Vasárnap délután fél öt. Óriási jöves-menés a szegedi Tabán iskola előtt. Több szavazókört helyeztek el az intézményben, így nem csoda, hogy adják egymásnak a kilincset az emberek. Nehéz elképzelni, miért is Csongrád megyében a legkisebb a szavazók részvételi aránya – a délutáni adatok szerint.

Klászik Györgyné, az iskola egyik szavazókörében a bizottság elnöke, arról tájékoztat, hogy náluk nincs gond az állampolgárok aktivitásával. Ahogy két hete, bizonyára most is meghaladja majd a 60 százalékot a részvételi arány. Három fiatal szavazott először, közülük az egyik a két választás között töltötte be a 18. életévét. Oklevéllel, tollal és meleg szavakkal fogadták. Május 10-én fél kilenckor végeztek a voksok számlálásával, most bizonyára 20 órára túl lesznek rajta.

Ünnepi ruhába öltözött nyugdíjas pár. Kovács Nándor és neje minden szavazáskor tudja, mi a dolga. Kérdés nélkül is elmondják, hogy a szocialisták jelöltjére adták voksukat. Miért? Ők a szocializmusban éltek le életük nagy részét, elégedettek voltak. A fideszesek is szimpatikusak számukra, ám még túl fiataloknak gondolják őket ahhoz, hogy egy országot irányítsanak.

Több választókör előtt látni fiatalokat, akik megál-



Ahol az eredmény született: betekintés egy szavazófülkébe. (Fotó: Nagy László)

lítják az embereket, érdeklődnek, melyik jelöltre voksoltak. A közvélemény-kutatók nem nyilatkozhatnak, ám egyikük mégis beavat tapasztalataiba, ha megőrizheti névtelenségét, miként az általa megkérdezettek is.

● **Tízből hányan utastíjják el?**

– Ketten-hárman – így a válasz.

● **Melyik jelölt tűnik befutónak?**

– Azt nem tudom, hogy az emberek valóban arra szavaztak-e, akinek a nevét nekem mondják. Tételezzük fel, hogy általában igen. Ennek alapján úgy tűnik, hogy 70:30 a Fidesz-jelölt javára. Ebben a néhány szavazókörben ez az eredmény várható.

● **Mondana egy jó szto-**

rit, ami közvélemény-kutatás közben született?

– Igen – neveti el magát.

– Egy idős néni kérdeztem: – Kire tetszett szavazni? Mire ő: – Horn Gyulára, lel-

kem. Egyik ismerőssémmel futok össze az utcán. Nem látszik szomjasnak. Milyen jó, hogy találkozunk, talán tud nekik segíteni. Hogy lehet – kérdezi –, hogy az első fordulóban Botka László és Bartha László közül választott, most meg Szalay István és Rákos Tibor neve szerepelt a cédulán? Pedig az előbbi két jelölt az 3., az utóbbiak pedig az 1. számú választókerületben indultak. Hogyan lehet? Szerintem, sehogya. Néhány perc múlva azt mondja, tényleg elkép-

zelhető, hogy rosszul emlékszik.

Szegeden összesen 131 szavazókörben várják az állampolgárokat. Lássuk, mi újság az 1. számúban. A bizottság egyik tagja felvilágosít: nem adnak semmilyen felvilágosítást, adatot a sajtónak. Még mit nem? Különbözőben is, hol az újságíró igazolvány? Előkerül. Még jó, hogy nem egyszemélyes egy választási bizottság, mert a következő sorok üresen maradtak volna. Az elnök, Kecskésné Bujdosó Judit készségesen ellát információval.

– Ebben a választókerületben időben visszalépett a második fordulóban való részvételtől, aki akart, így csupán két jelölt szerepel a cédulán, nem kellett lehú-

nunk más nevét – mondja. – Május 10-én 62 százalékos volt a részvétel, úgy tűnik, hasonló eredmény lesz most is. Az emberek már ismerik a szavazás technikáját, segíteni nemigen kell senkinek.

● **Minden simán ment?**

– Igen, bár egy úr alaposan megizzadt. Azt történt, hogy kabátjának cipzára éppen most mondta fel a szolgálatot. Beszorult. Mindent elkövetett, hogy kinyissa zsebét, amelyben benne volt a személyi igazolványa. A cipzár megmakacsolta magát, ám ismertük az illetőt, felesége is igazolta őt, így tudott szavazni.

Már csak ilyenek ezek a választások: adódnak szorult helyzetek.

V. Fekete Sándor

ta a jobboldali szavazatokat. Az MSZP teljesítménye jó – négy év kormányzás után.

● **Az SZDSZ a nagy vesztese e választásnak. Miért?**

– Az SZDSZ politikai-erkölcsi tőkéje elolvadt az MSZP-vel való kormányzásban. Mert emlékezzünk csak: '94-ben a liberális szövetséggel (melynek tagja volt például a Fidesz, az Agrárszövetség) vágott neki a választásnak, melynek – az eredmények ismeretében – hátat fordított, ráadásul nem is nézett az MSZP körmére, mint ígérte, továbbá a három SZDSZ-es miniszter nem nevezhető sikeresnek.

● **Ha az MSZP és az SZDSZ is ellenzéki szerepet kap, akkor annak mi az előnye – a társadalom szempontjából?**

– A nem tulajdonosi, nem vállalkozói réteg, vagyis a munkavállalók, az alkalmazottak helyzetének alakulását kérlek számon a „tökések pártjától”, a Fidesztől.

● **Végül is milyen párt a Fidesz, e választások legfőbb nyertese?**

– Nem homogén párt: tagjában ott a liberális értékrend, még ha a vezetés stratégiájában ez nem is jelenik meg. A Fidesz tagja a Liberális Internacionálénak, de komoly lépéseket tett a nyugati típusú konzervativizmus irányába.

Újszászi Ilona

● Választások után, kormányalakítás előtt

Hogyan születik a kabinet?

Magyarországon a kormányalakítással kapcsolatos legfontosabb szabályokat az Alkotmány rögzíti. Számos kérdésben viszont nem jogszabálynak, hanem a szokásoknak és a politikai egyezségeknek van döntő szerepe. A jogszabály szerint egy hónapon belül meg kell választani az országgyűlésnek az új miniszterelnököt, aki ezután megnevezi kormánya tagjait.

Az alkotmány értelmében az országgyűlés alakuló ülését a választásokat követő egy hónapon belüli időpontra a köztársasági elnök hívja össze. Az új országgyűlés megbízatásával szűnik meg a korábbi kormány és annak tagjainak megbízatása. Az átmeneti időszakban a miniszterelnöki ügyvezetői minőségben – bizonyos korlátozásokkal – valamennyi jogosítványát gyakorolhatja. A korlátozás abban áll, hogy az ügyvezető kormány nemzetközi szerződést nem köthet, és rendeletet csak a törvény kifejezett felhatalmazása alapján, halaszthatatlan esetben alkothat. Amikor a miniszterelnök megbízatása megszűnik, a köztársasági elnöknek 30 napon belül javaslatot kell tennie az országgyűlésnek az új miniszterelnök személyéről vonatkozóan.

Az új kormányfőt az összes parlamenti képviselő több, mint felének kell megszavaznia. Más országokhoz hasonlóan Magyarországon sincs jogszabály arra, hogy kit jelölhet az államfő miniszterelnöknek. Az eddigi gyakorlat szerint a köztársasági elnök konzultál a pártokkal, s felméri, hogy van-e olyan parlamenti párt, amely egyedül, vagy más pártok támogatásával rendelkezik a miniszterelnök megválasztásához szükséges többséggel. Általános vélemény, hogy ha egy párt abszolút többséggel rendelkezik a parlamentben, akkor annak jelöltjét kell felkérni a kormányalakításra. Ilyen párt hiányában a legtöbb képviselővel rendelkező párt jelöltjét kell megbízni a kabinet megalakításával. Amennyiben ennek a politikai erőnek nem sikerül a szükséges többséget maga mögé sorakoztatnia, akkor a választásokon második legjobb eredményt elérő párt nevezheti meg miniszterelnök-jelöltjét. Elképzelhető azonban, hogy olyan párt alakít kormányt, amelynek állandó támogatottsága 50 százalék alatti. Ekkor beszélünk kisebbségi kormányzásról, amelynek működőképességéhez jelentős politikai alkukra van szükség.

Ami a miniszterelnök személyét illeti: büntetlen előéletű, választójoggal rendelkező, magyar állampolgárnak kell lennie. Nem feltétel például a felsőfokú végzettség, s nem kizáró ok, de nem is feltétel a képviselői megbízatás. A minisztereket a kormányfő javaslatára az államfő nevezi ki. A köztársasági elnök a személyi javaslatokat nem mérlegelheti, a kinevezést csak akkor tagadhatja meg, ha észleli, hogy az ahhoz jogszabályban előírt feltételek nem teljesültek, illetőleg alapos okkal arra következtet, hogy a

javaslat teljesítése az állam szervezet demokratikus működését súlyosan zavarná.

A kormány a miniszterelnök kinevezésével alakul meg. A kormány tagjai a kormány megalakulása után az országgyűlés előtt esküt tesznek és az eskütételt követően kezdhetik meg működésüket.

Amennyiben a miniszterelnököt az első jelölt személyére vonatkozó javaslat megtételétől számított 40 napon belül nem választják meg, a köztársasági elnök a választások kitűzésével egyidejűleg feloszlathatja az országgyűlést. A parlament feloszlatása előtt a köztársasági elnök köteles kikérni a hivatalban lévő miniszterelnöknek, az országgyűlés elnökének és az parlamentben képvisellel rendelkező pártok képviselőcsoportjai vezetőinek véleményét, a döntés azonban a köztársasági elnök mérlegelési jogkörébe tartozik. Meg kell jegyezni, hogy a szabályzás nem ad választ arra nézve, hogy az első sikertelen miniszterelnök-választást követően az elnök politikai értelemben köteles-e új javaslatot tenni. Egyébként az országgyűlésnek is lehetősége van arra, hogy egyszerű többséggel kimondja a feloszlását. Nem kizárt azonban az, hogy újabb személyi javaslatot tegyenek, sőt, akár az első jelöltet újra meg lehet nevezni. Az új választást az országgyűlés feloszlatásától, vagy feloszlásától számított három hónapon belül meg kell tartani. A leköszönő parlament működése az új országgyűlés alakuló üléséig tart.

Az alkotmányjogászok elvi szinten foglalkoznak a kérdéssel, hogy mi történik akkor, ha az államfő kilép alkotmányos szerepéből és saját akaratát kívánja ráerőltetni a pártokra. Erre kerülhet sor akkor, ha nem a többség, hanem a kisebbség jelöltjét javasolja miniszterelnöknek, vagy más, egyébként a többséghez tartozó politikust jelöl. Jogszabály alapján a jelölés jogát nem lehet elvenni az államfőtől, ezért más úton kell megoldást találni. Például a parlament többség beletörődik az államfői javaslatba és megszavazza a jelöltet, vagy leszavazzák és új jelölést kényszerítenek ki. Kissé kacífántos út, de meg lehet próbálni, hogy az államfő jelöltjének megválasztása után a konstruktív bizalmatlansági indítvány lehetőségével élve a saját jelöltjüket választják meg miniszterelnöknek.

Végül számolni lehet azal, hogy ha az államfő a sikertelen jelölések és szavazások útján nem új választás kiírását, hanem az ügyvezető kormány működésének beláthatatlan ideig tartó – meghosszabbítását akarja elérni, akkor e törekvést szintén a konstruktív bizalmatlansági intézmény alkalmazásával lehet megakadályozni. E jogintézmény lényege, hogy legalább a képviselők egyötöde a miniszterelnökkel szemben benyújtja az indítványt, a beadványban megjelölve a miniszterelnök-jelöltet. Ha a képviselők többsége megszavazza az indítványt, akkor a kormánynak és a miniszterelnöknek le kell mondani, s a megjelölt személyt kell megbízni az új kormány megalakításával.

Arató László

A kíváncsiságot elégíti ki a közvélemény-kutató cégek exit pol vizsgálata. De arra is alkalmat nyújt, hogy a politikai elemző, így Löffler Tibor, a József Attila Tudományegyetem Politológia Tanszékének adjunkta a végső eredmények ismerete előtt – kérésünkre – tegnap este 8 órakor hozzáláthasson a számok és arányok magyarázatához.

● **Mi az oka annak, hogy – mint táblázatunk is mutatja – a különböző közvélemény-kutató cégek előrejelzései eltérnek egymástól?**

– Nem mindegy, hogy a szavazókat a voksolás után közvetlenül kérdezték – ez az exit pol vizsgálat –, avagy más módszerrel jelezték előre a várható eredményeket.

● **A korábbiaktól eltérő jellegzetességeket mutat az idei országgyűlési képviselő-választás. Mire hívja föl a figyelmünket a politológus?**

– A visszalépések nagy aránya új fejleménye a magyar választási rendszernek. A párterőviszonyok most alakultak úgy, hogy a politikai erők használják ezt, a választási rendszerbe kódolt lehetőséget. A másik jellegzetesség, a választópolgárok magas részvételi hajlandósága engem meglepett. Ennek oka, hogy a második fordulóra leegyszerűsödött a választás le-

● A mérleg nyelve: a kiskgazdapárt

Polgári kormány alakul

A közvélemény-kutatók vasárnap 19 órai előrejelzése: a mandátumok megoszlása

	Gallup	Medián	Szonda Ipsos	Századvég
MSZP	133	134	142	133
Fidesz	153	152	141	145
MDF	17	12	17	16
FKGP	45	50	49	52
SZDSZ	24	24	24	25
MIÉP	13	13	13	14
Független	1	1	–	–

hetősége, s ez mozgósította a szavazókat.

● **Mi az oka, hogy ahány választás, annyi kormányváltás?**

– A rendszerváltás nem zárult le, kiforratlan, hogy milyen lesz a magyar társadalom érdektagoltsága. Bizonyos: ez volt az utolsó éles harc, 2002 után nem lesz ilyen nagy tétje a választásnak.

● **Az idei választási eredmény mennyiben jelent visszatérést az Antall-kormányhoz?**

– Annyiban, hogy polgári kormány alakul, mely szellemiségében hasonlíthat az Antall-kormányhoz, ám más feladatokkal és arányokkal.

● **Ez érvényes a kiskgazdapárt szerepére is?**

– Az MDF-et „hátha döfte” a kiskgazdapárt, melynek

oka a kárpótlás kérdésében elfoglalt álláspont különbözősége volt. Ilyen alapon nem kell félni a Fidesz–kiskgazda együttműködéstől, kiegyensúlyozottabb lehet.

● **Milyen kormánya lesz Magyarországnak?**

– Valószínűleg a Fideszt kéri föl kormányalakításra a köztársasági elnök. A Fidesz–kiskgazda-kormány esetén kulcskérdés, hogy a két párt hogyan tudja programját egyeztetni. Ezen alakulat a legesélyesebb, hiszen mindkét párt polgári beállítottságú, konzervatív ideológiai beállítottsággal, a két párt értelmiségi eliteje képes a közös gondolkodásra. Ha mégsem születik megállapodás, elméletileg nem kizárt a nagykoalíció megszületése, de a Fidesz–MSZP-erőviszony alapján, Horn nélkül, Kovács László

előtérbe kerülésével születne meg. Ha ez a megegyezés nem jönne létre, akkor az MSZP–FKGP-koalíció sem kizárt, bár a valószínűsége kicsi.

● **Tehát a mérleg nyelve a kiskgazdapárt. Egy nagykoalíció hasonlít az egy pártrendszerhez?**

– Semmiképpen, hiszen ideológiailag körbe lenne zárva ez az alakulat. De azért sem, mert a Fidesz–MSZP-koalíció a tűz és víz házassága lenne.

● **Az MSZP föllállhat-e, lehet-e még kormánypárt?**

– E párt nem omlott össze. Az MSZP nem azért vesztette el a választást, mert a társadalom elfordult tőle, hanem a választási rendszerben rejlő matematika miatt, vagyis hogy volt egy kihívója, a Fidesz, mely egységesíteni tud-